

Moord in Ootmarsum?

Het relaas van de gebeurtenissen op
5 juni 1747

H.J.Gelmers

Disclaimer

Op de voorzijde “**Vlöggl**”, bronzen beeldengroep (1988), geplaatst bij de voorgevel van de Simon en Judas kerk te Ootmarsum, gemaakt door Kiny Coppinga (1943), foto Bert Boers, Almelo.

Vlöggl: een oude Ootmarsumse traditie, waarbij 8 jonge mannen (de Poaskerls) onder het zingen van Paasliederen hand in hand in een rij door het stadje trekken.

© 2024: H.J.Gelmers

Realisatie en omslag” Hans de Bruijn

Auteursrecht

Indien u afbeeldingen of foto's in dit boek tegenkomt waarvan u van mening bent dat u daar auteurs- of andere rechten aan kunt ontlene, dan wordt u vriendelijk verzocht contact op te nemen met de Stichting Hart van Salland, 8111 AK Heeten

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 jo, het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Inhoud

1	Inleiding	5
2	De plaats van het voorval	7
3	Het voorval	15
4	De ziektegeschiedenis	19
5	Geneesmeesters en heelmeeesters	21
6	Wat mankeerde de oude Dröghorn?	27
7	Over een beroerte	31
8	Wat was de diagnose	33
9	De behandeling	37
10	Het verslag van de lijkschouwing	41
11	Commentaar op de diagnose	49
12	De rechtspleging	51
13	Wetgeving en rechtspraak tot aan de Bataafse omwenteling	53
14	De juridische nasleep	59
15	Het vonnis	63
16	Hoe ging het verder ging met de hoofdrolspelers	65
17	Tot slot	71
	Literatuur	73

Inleiding

In de achttiende eeuw, om precies te zijn op 5 juni 1747, vond er in het stadje Ootmarsum een voorval plaats dat de gemoederen in de regio en tot ver daarbuiten lange tijd in beroering heeft gehouden.

Twee mannen uit Almelo bezochten de oud-rentmeester van het stadje voor een zakelijke aangelegenheid. Wat in eerste instantie begon als een gewone afspraak, escaleerde al snel tot een twistgesprek, waarbij het tot een handgemeen kwam met dodelijke afloop. Deze gebeurtenis bracht een lange nasleep met zich mee, die zich afspeelt in de medische en juridische sfeer. De meningen over de oorzaak van de dodelijke afloop waren sterk verdeeld. Toch volgde aangifte van mishandeling met dodelijke afloop. Daarbij ontstond de vraag wie de bevoegde juridische autoriteit was om deze zaak te behandelen, want dat was afhankelijk van de ernst en de plaats van het misdrijf. De betrokken partijen hebben daar ruimschoots over geredetwist.

Het voorval en de nasleep illustreert de uitdagingen en beperkingen van de 18e-eeuwse medische en juridische systemen en geeft inzicht hoe dergelijke kwesties destijds werden behandeld

De plaats van het voorval

Plaats van de gebeurtenis was het stadje Ootmarsum. In de achttiende eeuw was dat een stad van enige importantie. Het lag aan de Hessenweg, die van Lingen via Almelo naar Deventer liep. Daardoor floreerde al in de Middeleeuwen een levendige handel. Rond 1300 werden aan Ootmarsum stadrechten verleend. Later werd het een vestingstad, met een dubbele rij grachten en aarden wallen. In de Tachtigjarige Oorlog werd rond 1600 door Prins Maurits, nadat de Spanjaarden waren verdreven de vesting ontmanteld. In de 18e eeuw kende het naast een kerk, toen nog met een toren, ook een Huis en een bisschoppelijke hof. Voorts was er

Huis of Commanderie te Ootmarsum, in de volksmond het Hooge Huys genoemd stond even ten zuiden van Ootmarsum precies op de plek waar zich nu het Openluchtmuseum bevindt. Het gebouwencomplex is in het begin van de 18e eeuw afgebroken (Schilderij van Meindert Hobbema)

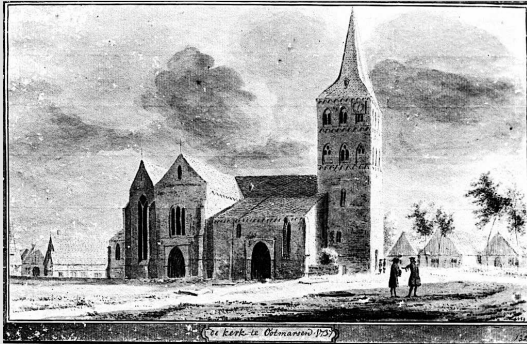
Moord in Ootmarsum?

---

een klooster en een Latijnse school, er was een gasthuis en het had een melaatsenhuis gekend. De resten van de aarden wallen en delen van de oude grachten waren toen hier en daar nog altijd te zien.

Met het Huis werd de Commanderij bedoeld, waarvan al in 1273 melding wordt gemaakt. Het behoorde tot de Duitse orde, een uit de middeleeuwen stammende gemeenschap van ridders die zich hadden verbonden volgens bepaalde regels te leven en een gezamenlijk doel na te streven. Een geestelijke ridderorde dus, waarvan de overste als commandeur (vandaar ook de naam Commanderij) werd aangeduid, de anderen werden ridders genoemd.

In 1628 werd Johan Dietrich von Heiden, gesproken uit een oud Westfaals geslacht, tot landscommandeur van de Duitse orde benoemd. Zeven jaar later kreeg hij verlof

De westfaalse hallenkerk in Ootmarsum gewijd aan Simon en Judas, nog met de toren die in 1838 verloren zou gaan